

גוט שבת GutSábész

22. évfolyam 18. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 16:24 • ה' שבט תש"פ • 2020. 1. 31. • פרשת בא • Szombat kimenetele: 17:33

„Mindannyiunk felelőssége, hogy kiálljunk jogainkért”

Megemlékezések az auschwitzi haláltábor felszabadulásának alkalmából

A holokauszt végét is szimbolizáló felszabadítás 75. évfordulója alkalmából több fontos diplomáciai emlékeseményt is rendeztek. A sort a Krakóban, majd a haláltábor területén megtartott konferencia és megemlékezés nyitotta az European Jewish Association, a Tett és Védelem Liga, illetve a Nemzetközi Élet Menete Alapítvány szervezésében. Az eseményen számos európai politikus és törvényhozó közt jelen volt *Varga Judit*, Magyarország igazság-ügyminisztere, *Mesterházy Attila* és *Harangozó Tamás* MSZP-s, *Simicskó István* KDNP-s országgyűlési képviselők, valamint *Kovács István*, az EMMI nemzetközi és európai uniós ügyekért felelős helyettes államtitkára is.

Az eseményen *Köves Slomó*, az EMIH vezető rabbija, a Tett és Védelem Alapítvány és a Tett és

Védelem Liga alapítója elmondta, hogy az alapítvány magyarországi tapasztalatait felhasználva kezdi meg működését az európai szervezet, az antiszemitizmus és gyűlöletcselekmények visszaszorításának érdekében.

Felhívta a figyelmet arra, hogy „mindannyiunk felelőssége, hogy kiálljunk jogainkért és mindent megtegyünk azért, hogy a helyzet javuljon. Nem állhatunk félre azon sopánkodva, hogy mennyire rossz a helyzet, várva, hogy valaki majd azt megoldja helyettünk ... Ehhez tiszta és egyértelmű útmutatások kellene, emellett egységre van szükség a politikai szekértáborok és a közbeszédet alakítók között.”

Izrael Államának talán eddigi legnagyobb szabású diplomáciai eseményének volt otthona Jeruzsálem, ahol mintegy 50 ország vezetője vett részt a 75. évfordu-

lót ünneplő megemlékezésen, többek közt *Vladimir Putyin*, Oroszország elnöke, *Mike Pence*, az Egyesült Államok alelnöke, *Emmanuel Macron* Franciaország és *Franz-Walter Steinmeier* Németország elnöke, valamint *Károly* angol koronaherceg is. Hazánkat *Áder János* köztársasági elnök képviselte.

Az eseményen elhangzó beszédek mindegyike kiemelte, hogy nem elég a világ talán legnagyobb tragédiájára emlékezni, de erőteljesen kell fellépni azok ellen az ordas eszmék ellen is, melyek napjainkban ismét egyre erősebben vannak jelen.

Az emléknapon, január 27-én Auschwitzban tartottak megemlékezést, melyen több mint 60 külföldi küldöttség és majd 200 holokauszt túlélő is részt vett. Hazánkat *Orbán Viktor* miniszterelnök képviselte, akit elkísért felesége, *Lévai Anikó* is.

Mendel Kalmenson rabbi előadása a pozitív gondolkodásról

Kizárólag urak részére!

Svát 10. alkalmából rendezett különleges fábrengenünk vendége az Amazon bestsellerének londoni szerzője, *Mendel Kalmenson* rabbi.

Vegyén részt Ön is ezen a felemelő előadáson, ahol *Mendel Kalmenson* rabbi filozófiáját ismerheti meg arról, miként gondolkozzunk pozitívan.

Az előadás angol nyelvű – magyar tolmácsolással.

Helyszín: *Zsilip*

(1137 Bp., Újpesti rakpart 1.)

Időpont:

február 4. 20.00-21.30

Regisztráció:

posta@zsido.com

Az esemény ingyenes, de regisztrációhoz kötött.

(A rabbi előadása *hölgyeknek* ugyanaznap 18 órakor kezdődik az Óbudai zsinagógában. Lapzártánkor az az esemény teltházas volt, esetleges felszabaduló helyekről érdeklődni a fenti elérhetőségeken lehet.)

Napi Talmudtanulás Óbudán

Köves Slomó rabbi vezetésével először nyílik lehetőség magyar nyelven bekapcsolódni a Dáf hájomi 14. ciklusába. Minden hétköznap reggel 7:30-8:30 között.

Kezdés: 2020. január 2.

Befejezés: 2027. június 7.

Érdeklődés:

talmud@zsido.com

Jelentkezési lap:

zsido.com/talmud

Helyszín: Óbudai Zsinagóga (1036 Budapest, Lajos u. 163.)

Tanulmányi ösztöndíj:

havi 72.000 Ft

Megemlékezés Auschwitzban

Hetiszakas

Kivonulás a szabadságba

Hetiszakasunk – *Bo* (2Mózes 10:1–13:16.) – az egyiptomi dráma végkifejlete. Az utolsó három csapás térdre kényszeríti a nyakas fáraót, aki most már kénytelen-kelletlen kiengedi a rabszolgáiban sínylődő hébe-

reket. Ő még azt hiszi – vagy beszéli magának –, hogy azok csupán „háromnapos szabadságra” mennek, hogy Istenüknek áldozzanak, de a nép tudja az igazat, és emelt fővel vonul ki a szabadságba.

Zsidó híradó

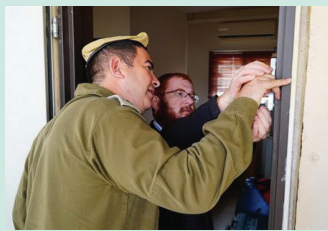
Mezusa akció az izraeli hadseregben

Az Izraeli Védelmi Erők hat éven át tartó akciót fejeztek be a közelmúltban: felmérték a bázisok, táborok és laktnyák ajtófélfáit, és pótolták a hiányzó vagy megrongálódott mezuzákat.

A mezusa a zsidó ház szentségét jelzi, legyen az családi otthon, munkahelyi, közösségi épület vagy helyiség és egyben a házat és a benne élő embereket védő isteni gondviselés jelképe is.

Az akció a *máskof* (ajtófélfá) nevet kapta, és Joszi Sternfeld törzsőrmester vezetésével a hadsereg hírszerző osztálya hajtotta végre a Védelmi Minisztérium mérnöki és építőipari osztályának, illetve a katonákat segítő, *Or Lá-chájál* elnevezésű alapítvány segítségével.

Az akció a terep felmérésével kezdődött. Ezt követte a beszerzés, majd annak kikísérletezése, hogy milyen védőburkolatot és rögzítési eljá-

rást érdemes használni tábori körülmények között. Az új mezuzákat a Tábori Rabbínatus megbízottjai helyezték el a bejáratokon.

„A laktnyák számára összesen 6000 új mezuzára volt szükség” – mondta *Ejál Kárim*, az Izraeli Védelmi Erők főbábjaja. – „Nagyon sok katonára és tisztre jelezte az igényét a mezuzákra, s most ennek tettünk eleget. A laktnyák után a hadsereg egyéb épületeit is megvizsgáljuk. Azért imádkozunk, hogy a katonák kiérdeklődésükkel mindazt a jutalmat és védelmet, melyet bölcsseink ígérték azoknak, akik megtartják ezt a fontos parancsot” – tette hozzá.

Isteni csapások – sötétség

E heti tórai szakaszunkban olvashatunk az Egyiptomot ért isteni csapások közül a sötétségről is, amely hét teljes napig borította el a fáraó országát.

A Tóra beszámolója szerint az említett egyhetes periódus első három napja alatt olyan mély sötétség honolt, hogy „nem látta egyik a másikat” (2Mózes 10:23.).

Ismert a történet a későbbi Mittlerer rebberől, Dovber rabbiról, aki egy éjszaka olyan mélyen merült el tanulmányában, hogy még arra sem figyelt fel, mikor a szomszéd szobában legkisebb gyermeke kiesett a bölcsőből. Ugyanebben az időben a rabbi édesapja, az Álter rebbe, az emeleten tanult. A nagypapa, fiával ellentétben meghallotta a kisdéd sírását, így lement hozzá, karjába vette és megnyugtatta.

Ezek után fiához ment, és jó alaposan megkorholta, amiért az nem tett semmit a gyermek megnyugtatóására. „Hogy hagyhattad magára a gyereket, mikor így bögg?”

A Dovber rabbi erre azt felelte, hogy annyira el volt merülve a tanulmányában, hogy még csak meg sem hallotta, hogy a kicsi sír. Az Álter rebbe azonban nem

tudta elfogadni ezt a választ. Azt mondta: „Szellemi törekvéseidben sosem merülhetsz el annyira, hogy ne halld meg a gyermek sírását!”

Fenti tétel mindennapi életünk spirituális valóságára is érvényes. Mikor túlzottan is saját magunkkal vagyunk elfoglalva, könnyen megfeledekezünk a környezetünkről. A morális vakságnak egy különösen ravasz válfaja az, mikor magasztos dolgokkal való foglalatosságunkkal egy időben, legalapvetőbb erkölcsi kötelességünknek sem teszünk eleget: hogy meghalljuk a szomszéd szobából felbőgő csecsemő sírását, a közelünkben a segítségünkre szoruló segélykiáltását.

A sötétség ellentéte a fény. Mikor képtelenek vagyunk másokkal együttérezni, meglátni a másik ember szükségleteit, akkor spirituális értelemben sötétségben vagyunk. Azzal pedig, hogy odafigyelünk a másokra, meglátjuk benne az embert, a támogatásra szoruló, melegséget és fényt lopunk nemcsak az ő, de még a saját magunk életébe is.

Kovács Jichak rabbinövendék írása Mordechai Wollenberg rabbi írása nyomán.

Imaidők a következő hétre (február 1-8.):

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Szombat: 8.45 Hetiszakasok-tanulás; 9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*; 16.25 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök:

16.40 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

Péntek: 13.00 *Minchá* délutáni ima (a Keren Orban);

17.00 **A biztos siker receptje az Istenben lakó bizalom?** (*Oberlander Báruch rabbi előadása*);

18.00 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Szombat: 9.15 Hetiszakasok a kabbala tükrében 10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Hétfő-péntek:

6.30 Reggeli ima

7.30 *Dáf hájomi*

(napi Talmudtanulás)

Péntek: 18.00 Tanulás

18.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás (zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima,

majd *Kidus*

Péntek: 18.00 Tanulás;

Faith Áser rabbi

előadása;

18.30 Szombat-fogadás, *Kidus*

Zsilip Zsinagóga

(XIII., Újpesti rakpart 1.)

Szombat: 9.30 Reggeli tanulás (zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Péntek: 18.00 Tanulás

18.30 *Kábálát Sábát*, *Kidus*

Cháj Galéria

(Szentendre, Pátriárka u. 6.)

Szombat: 9.30 Reggeli tanulás (zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Péntek: 18.30 *Kábálát Sábát*,

majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt A zsidóság nem nehéz!

Bár gyermekként vallásos nevelést kaptam, később csak világi tanulmányokat végeztem és csupán az esküvő után kezdtem el komolyabban érdeklődni a zsidóság iránt. Egy idő után Stamford Hillbe, London egyik hászid negyedébe költöztünk a feleségemmel. A feleségem pszichológiát oktatott, én pedig zsidó történelemből és irodalomból doktoráltam.

A Rebbével 1973-ban találkoztam először, amikor egy hónapot New Yorkban töltöttem. Egy hosszú levelet írtam neki, amelyben tanácsot kértem a jövőm alakításával kapcsolatban. Folytassam a doktori képzésemet? Vagy iratkozzam át egy zsidó intézménybe, és szerezzek rabbi képesítést? Esetleg kezdjek el üzletelni?

A találkozó során a Rebbe a következő választ adta: „Szerezze meg a doktorátust”. Erre így feleltem: „De annyi olyan dolgról kell olvasnom és írnom, ami a zsidó vallással ellentétes!” Mire a Rebbe: „Írja csak meg, ami szükséges, még a lábujjzeteket is. Azt követően pedig – tette hozzá egy széles mosoly kíséretében –, gyakoroljon bűnbánatot!”

A Rebbe óvott attól, hogy összehasonlító vallástörténetet tanuljak. Azt mondta, hogy a zsidó vallást és a hászid filozófiát nem szabad semmivel sem összehasonlítani. Később értettem csak meg, hogy milyen nagy bölcsesség volt ebben.

Az egész találkozó mindössze tíz percig tartott, de a hatása az egész életemre kihatott. Úgy éreztem, hogy a Rebbe segítségével felismertem a személyiségem korábban még fel nem fe-

dezett területeit, és működésbe is hoztam azokat.

Követtem a Rebbe tanácsát, és folytattam a doktori tanulmányaimat. Emellett egy lubavicsi lányiskolában is tanítottam, és egyre nagyobb részt vállaltam a Chábád mozgalom munkájában, így a [disszertációmmal] a munka nagyon lassan haladt előre.

1979-ben, amikor ismét ellátogattam a Rebbéhez, átadtam neki azt a fejezetet, amit éppen

Dr. Naftali Loewenthal a Chabad Research Unit vezetője és a londoni University College oktatója.
Az interjú 2010 decemberében készült.

befejeztem. „Hány fejezetből áll a dolgozat összesen?” – kérdezte. „Nyolc” – feleltem. „És ez hányadik fejezet?” „A második”. A Rebbe rám nézett, és az volt a pillantásában, hogy „Nu, ideje haladni a munkával”. Ez hatalmas lökést adott. Az első két fejezet 1972 és 1979 között készült el, a további hat viszont három év alatt.

Az elkészült műnek „Az önfelelődozás gondolata Dovber rabbi, a Mittlerer Rebbe tanításában” címet adtam. Megkérdeztem a Rebbét, hogy hol próbáljam meg kiadni könyv formá-

jában. Egy zsidó könyvkiadónál, a Chábád saját vállalatánál vagy keressen egy egyetemi kiadót? „Válassza a legjobb nevű egyetemi kiadót” – felelte a Rebbe.

Ez a Chicagói Egyetem könyvkiadója volt. Még mielőtt felvettem volna velük a kapcsolatot, ők kerestek meg. Azt mondták, hogy hallottak a dolgozatomról, és szeretnék megjelentetni. Nem tudom, hogy találtak rám, teljesen váratlanul ért a dolog.

Szeretném még elmondani,

A feleségem így felelt: „De jelenleg nincsenek zsidó diákjaim”. „Annál is inkább” – hangzott a válasz.

A feleségem megértette, hogy jó úton jár, és ezt érdemes folytatnia. A későbbiekben azután sok zsidó hallgatója lett, akikre nagy hatást gyakorolt.

Évekkel később, amikor a Rebbe dollárosztásán vettem részt, a feleségemről kezdett beszélni, aki akkor már 11 gyermek édesanyja volt, miközben a pszichológia tanszék vezetőjeként dolgozott: „A felesége vallásos asszony, aki eltakarja a haját és egyetemen tanít. Ő mutat példát mindenki számára, hogy a zsidóság nem nehéz dolog. Nem nehéz! Nem nehéz!” Háromszor, nagy átélessel ismételte el, hogy „nem nehéz”.

Sok inspirációval távoztam arról a találkozóról. Sokakkal megosztottam a Rebbe szavait: „Azt gondolhatják, hogy nehéz a Tóra törvényei szerint élni, de ez nem így van. Ez egy nagyszerű dolog, s bár úgy tűnik, hogy sok kihívással jár, valójában ezek mind lehetőségek. Ez a Chábád nézőpontja az étellel kapcsolatban”.

Dr. Naftali (Tali) Loewenthal

(Loewentahl professzor fia, Menachem Mendel Loewentahl rabbinikus tanulmányai során a Pesti Jesiva hallgatója volt.)

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

hogy a feleségemnek is különleges kapcsolata volt a Rebbével. Ő is sok tanácsot kért tőle. Amikor Stamford Hillben laktunk, a feleségem azon gondolkodott, hogy feladja egyetemi karrierjét, és inkább otthon marad a gyerekekkel, ahogyan a többi hászid asszony is tette. Az is foglalkoztatta, hogy a pszichológia talán nem a legmegfelelőbb szakma egy vallásos zsidó nőnek. A Rebbe azonban így válaszolt: „A pszichológia és a Tóra között nincs ellentmondás ... Használja arra a pszichológiát, hogy jó irányba befolyásolja a diákjait”.

Kóser konyha

Gilád kedvenc keksze

A terroristák által elrabolt és meggyilkolt *Ejál Jifrách*, *Gilád Sáár* és *Náftáli Frenkel* emlékére indított projekt során a résztvevők süteményt osztanak szét a rászorulóknak között Támuz hónap során. Emléükből fakadjon áldás!

2 ½ pohár liszt
½ kanál só
1 kk. szódbikarbóna
2 pohár csokicsipsz
200 g vaj
1 ½ pohár barna cukor
2 tojás
1 kk. vaníliakivonat

(Párve változathoz helyettesítsük a vaját egy pohár olajjal, és használjuk étcsokoládéból készült csokicsipszet.)

A vaját és a cukrot alaposan összekeverjük, hozzáadjuk a tojásokat és a vaníliakivonatot. Egy másik tálban összekeverjük a lisztet, a só és a szódbikarbónát, majd az egészet az első tál tartalmához adjuk. Beletesszük a csokicsipszet, és alaposan megkeverjük. Kiskanál segítségével vagy nedves kézzel gombócokat készítünk, és sütőpapírral kibélelt tepsi-be helyezzük azokat. 190 fokra előmelegített sütőben 10-12 percig sütjük.

Változat: ha egészségesebb süteményt szeretnénk, akkor az egyik pohár liszt helyett használhatunk zabpelyhet, müzlit vagy teljes kiőrlésű lisztet. Különlegesebb ízhatás eléréséhez dúsíthatjuk a süteményt reszelt narancshéjjal vagy diófélékkel.

Kérdezd a rabbit!

Kedves Siri! Kóser-e a smart house szombaton?

Tisztelt Rabbi!

Egy közösségi oldalon felvetődött a kérdés, miszerint az Apple és a Google virtuális személyi aszisztensei (pl. Siri) a jövőben kiválthatják-e a sábeszkor el nem végezhető munkát!? Ilyen esetben fizikális kontaktus nem történik a készülékekkel, csak hangos szóbeli utasítást ad nekik a felhasználó, és az hozzá működésbe az adott mechanikai eszközt, például egy okos otthonban. Ugyanígy egy vallásos, ortodox zsidó ember kialakíthat maga körül úgynevezett smart home-ot, vagy inkább hagyatkozunk a „klasszikus” eszközökre? Válaszát előre is köszönöm!

Bernadett

Kedves Bernadett!

A kérdés lényegében az, hogy a szóbeli utasítás cselekedetnek számít-e. Ha igen, akkor nincs különbség aközött, hogy megnyomom a gombot és ezáltal felforralja a forraló a vizet, ami egyértelműen bibliai tilalom (mövásél, főzés – *Misná brurá* 318. feje. *Sáár hácijon* 114.), és aközött, hogy valaki szóbeli utasítással indítja el a vízforralót. Ha viszont nem számít cselekedetnek a beszéd, akkor csak indirekten vagyok felelős a forraló működéséért, ha szóbeli utasítással indítottam el, márpedig az indirekt cselekedet, amit a haláchában grámá vagy grám mólácháként ismert, az szombaton nincs tiltva szükség esetén (lásd *Sulchán áruh OC 334:22. RöMÁ; Turé záháv* uo. 514:6. végén).

Indirekt cselekedet például, ha úgy oltom el a tüzet, hogy egy hordót megtöltök vízzel és a tűz útjába teszem azért, hogy amikor odaér a tűz a hordóhoz, akkor az a hőtől kireped és a kiömlő víz eloltja a tüzet. Ebben az esetben a cselekedetem és a következmény elkülönül, emi-

att grámának számít. A beszéd esetében pedig – ha az nem számít cselekedetnek – nem tettem semmit a következményért, és így biztos, hogy nem több, mint a grámá.

Cselekedet-e a beszéd?

Ezt a kérdést a Talmud (*Bává möciá* 90b.) már tárgyalja. Létezik egy alapelv arról, hogy a testi büntetés csak akkor róható ki, ha a bűnös egy tiltó parancsolatot szegett meg egy cselekedettel. Ha nem cselekedettel szegte meg, akkor nem lehet megbüntetni – *láv soén bo máásze én lokin áláv*. A Talmud ennek kapcsán egy tórai előírást tárgyal: „Ne kösd be az ökör száját, mikor nyomtat” (*5Mózes 25:4.*), és azt a kérdést veti fel, mi történik, ha az ember nem köti be az ökör száját, csak rákiabál, amikor enni akar: így a hangjával elijeszti az állatot az evéstől és további munkára bírja. Jochánán rabbi szerint ez cselekedetnek számít, így büntethető, hiszen azzal, hogy megmozdította a száját, már tett valamit. A sógora, Rész Lákis szerint azonban a hang kiadása nem cselekedet. A haláchá (*SÁ CM 338:3.*) Jochánán rabbi véleményét fogadja el mérvadónak, miszerint a beszéd is cselekedetnek számít.

Igen ám, de – ahogy arra a *Toszáfot* (uo. *Rábi Jochánán* bekezdése) rávilágít – a Talmud máshol (*Svuot 21a.*) azt írja Jochánán rabbi nevében, hogy a hamis eskü nem számít cselekedetnek. Hogy lehet akkor, hogy a nyomtató ökör esetében meg annak szá-

mít a beszéd? A *Toszáfot* azzal oldja fel az ellentmondást, hogy különbséget tesz beszéd és beszéd között. Az eskü, mivel nem okozott tettet, nem számít cselekedetnek, míg a nyomtató ökör esetében a beszédből cselekedet következett, mégpedig az, hogy az állat továbbhaladt evés nélkül. Így ez a fajta beszéd cselekedetnek számít.

Tórai tilalom

Ez alapján, a mi esetünkben, amikor a mesterséges intelligencia, Siri, Alexa vagy bármi más hasonló a szóbeli utasítás hatására elindít valamit, akkor az cselekedetnek számít, így ez valódi szombatszegés.

Rabbinikus tilalom

Ráadásul, még ha nem is veszszük ezt cselekedetnek, akkor is tilos az alapján rabbinikus tilalom alapján, miszerint nem szabad egy nem-zsidót tiltott munka elvégzésére kérni szombaton (lásd *A rabbi válaszol* 1. kötet 31. fejezet). Ebből következik, hogy ahogy nem szabad szombaton valamit megtenni, úgy nem szabad szóban valakit a munka elvégzésére utasítani, így nem lehet Sirinek és Alexának sem szólni, hogy csináljon valamit.

Összegzés

Az okos eszközöknek már most is jelentős rabbinikus irodalma van (lásd például *Rác kácví, Áktuáljá* 1. fejezet), ebből emeltem ki a leglényegesebb gondolatmenetet, amit így lehet összefoglalni: ha a szó nem számít cselekedetnek, akkor rabbinikus tilalom alá esik az okos házak irányítása szavakkal, míg, ha cselekedetnek számít, akkor egyenesen tórai tilalom alá esik.

Üdvözlettel,
Oberlander Báruh

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruh rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Cseh Viktor, Dénes Anna,
Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

